

Kaya Kaya festival als placemaking-instrument: een narratieve benadering van stedelijke transformatie in Otrobanda, Curaçao

AUTEURS

Ilja Simons en Corina Regales

Inleiding

De wijk Otrobanda in Willemstad, Curaçao is de afgelopen 10 jaar getransformeerd van een buurt met een negatieve reputatie, waar toeristen werden ontraden te komen, naar een levendige artistieke buurt die ook aan toeristen als must-see attractie wordt gepresenteerd. Kaya Kaya festival, een bottom-up georganiseerd straatfestival heeft een cruciale rol gespeeld bij de transformatie van de buurt.

In 2024 voerden wij (Ilja Simons, Corina Regales en Nadège Heyligar) een kwalitatieve studie uit naar de rol van het Kaya Kaya festival bij het tot standkomen van deze transformatie en de gevolgen ervan op de gemeenschap en wijk. In dit artikel beschrijven wij de werkwijze van het onderzoek, en geven we inzicht in de manier waarop het evenement het dominante narratief van de buurt heeft kunnen veranderen door middel van het betrekken van de lokale community, het mobiliseren van steeds meer stakeholders, en het veranderen van publieke ruimtes door middel van muurschilderingen en andere kunstvormen. Daarnaast geeft het onderzoek inzicht in de gevolgen van de veranderde perceptie van Otrobanda. We zien bijvoorbeeld hoe het nieuwe narratief van de wijk heeft geleid tot meer trots en ondernemerschap onder bewoners, maar ook hoe de veranderde perceptie van de wijk heeft geleid tot nieuwe uitdagingen zoals gentrificatie.

De wijk Otrobanda

Otrobanda is één van de vier stadsdelen die samen het centrum van Willemstad, de hoofdstad van

Curaçao, vormen. Otrobanda betekent letterlijk “de andere kant”, vanwege de ligging aan de andere kant van de Sint Annabaai. Willemstad staat sinds 1997 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Otrobanda ontwikkelde zich in de 18e eeuw, toen het overvolle stadsdeel Punda niet meer genoeg ruimte bood, en groeide uit tot een commercieel en cultureel centrum met een gemengde bevolking van kooplieden, ambachtslieden en havenarbeiders. Het gebied is rijk aan erfgoed: 463 van de 743 monumenten van Willemstad bevinden zich in Otrobanda. In de tweede helft van de 20e eeuw leidde een combinatie van economische neergang, suburbanisatie en sociale onrust tot vertrek van bewoners en een periode van verval. De wijk kreeg een negatieve reputatie door criminaliteit en drugshandel, waardoor toeristen vaak werden gewaarschuwd bepaalde delen te vermijden. In de afgelopen tien jaar is deze negatieve reputatie langzaam veranderd, en wordt Otrobanda steeds meer gezien als een creatieve en levendige buurt. Een initiatief dat daarmee samenvalt en zich actief heeft ingezet voor de revitalisatie van de wijk is het Kaya Kaya festival.

Kaya Kaya festival

Kaya Kaya ontstond in 2018 toen drie vrienden een straatfeest organiseerden in één van de straten van Otrobanda. “Kaya” betekent letterlijk “straat” in het Papiaments. Wat begon als een bottom-up initiatief groeide in korte tijd uit tot een jaarlijks evenement met meer dan 15.000 bezoekers; in augustus 2025 vond de achtste editie plaats. Het straatfestival, dat elk jaar in een ander gedeelte van Otrobanda plaatsvindt, combineert kunst, muziekoptredens,

en eten en drinken in de straten van Otrobanda. In de maanden voorafgaand aan het evenement worden muurschilderingen en andere kunstwerken gecreëerd door nationale en internationale kunstenaars, waardoor het festival niet alleen een feest is maar ook bijdraagt aan een visuele en fysieke verandering van de wijk.

Kaya Kaya houdt naast het straatfeest ook een artweek, waarbij lokale kunstenaars hun werk tonen in privéwoningen of leegstaande panden, de zogenaamde 'arhouses' of 'open houses'. Bezoekers kunnen tijdens de artweek deelnemen aan rondleidingen langs de arhouses en muurschilderingen. In 2024 werd daarnaast 'Skol Urbano' (Urban school) geïntroduceerd, waarbij in een leegstaand schoolgebouw, de voormalige MAVO in Otrobanda, een serie artistieke en educatieve workshops werden aangeboden tijdens de artweek.

Kwalitatief onderzoek

Hoewel veel bewoners en betrokkenen aangeven dat Kaya Kaya heeft bijgedragen aan de positieve

ontwikkelingen in Otrobanda, is er nog weinig beschreven over de manier waarop het evenement precies heeft kunnen inspelen op bestaande dynamieken en op welke manier het mogelijk als placemaking-instrument functioneert. Om meer inzicht te krijgen in deze processen heeft de onderzoeksgroep Placemaking and Events van Breda University of Applied Sciences, samen met partners uit Curacao kwalitatief onderzoek uitgevoerd om deze ervaringen en perspectieven te verzamelen en te duiden.

In ons onderzoek hebben we ons gericht op de rol van een evenement in het veranderen van het dominante narratief van een buurt, en hoe een community festival kan helpen een negatieve reputatie te doorbreken. We sluiten hierbij aan bij onderzoek van McGillivray et al. (2023) die aangeven dat plaatsen kunnen worden gestigmatiseerd door armoede, criminaliteit, en een slechte staat van gebouwen en publieke ruimtes. Dit stigma wordt vaak gestimuleerd door de media en door middel van negatieve berichtgeving. Daardoor worden deze plaatsen gezien als gevaarlijk en vermeden door buitenstaanders. Community festivals kunnen

een belangrijke rol spelen bij het tegengaan van territoriale stigmatisering (McGillivray et al., 2023).

In dit onderzoek hebben we een narratieve benadering gekozen omdat verhalen cruciaal zijn voor betekenisgeving aan een plaats. Door te bestuderen hoe dominante verhalen over een wijk ontstaan en veranderen, biedt deze studie een nieuwe invalshoek om de sociale en culturele impact van evenementen en festivals te begrijpen.

Onze studie was gebaseerd op vier onderzoeksvragen:

1. Hoe zijn de dominante narratieven van Otrobanda in de loop van de tijd veranderd?
2. Hoe heeft Kaya Kaya de manier waarop bewoners en bezoekers Otrobanda zien, beïnvloed?
3. Hoe heeft het evenement collectieve en persoonlijke identiteitsuitingen mogelijk gemaakt?
4. Wat zijn de belangrijkste gevolgen van het nieuwe narratief van Otrobanda?

Workshops

Om inzicht te krijgen in lokale perspectieven op Otrobanda en het Kaya Kaya festival hebben we tijdens de “Skol Urbano” in 2024 drie workshops georganiseerd met elk 10-17 deelnemers. Deze bijeenkomsten waren gratis en voor iedereen toegankelijk, wat leidde tot een diversiteit aan deelnemers, van buurtbewoners en festivalbezoekers tot mensen die gewoon nieuwsgierig waren naar de activiteiten. In de workshops maakten we gebruik van creatieve en visuele methoden om gesprekken op gang te brengen. Zo gebruikten we historische foto's, post-its en plattengronden waarop deelnemers met smiley-stickers konden aangeven welke emoties zij aan specifieke plekken verbonden; een vorm van eenvoudige “*locality mapping*” die hielp om ervaringen en percepties ruimtelijk te verknipen.

Het grootste gedeelte van de workshops werd ingenomen door het maken van collages. Collaging is oorspronkelijk een kunstvorm, maar kan ook gebruikt worden als een “art-based research method”. Als onderzoekstechniek is collaging erg geschikt om complexe, gefragmenteerde perspectieven zichtbaar te maken (zie bijvoorbeeld Barron, 2023). Ook stimuleert collaging reflectie en verbeeldingskracht, waardoor deelnemers en onder-

zoekers verbanden kunnen leggen en nieuwe inzichten ontdekken (Barron, 2023). In dit onderzoek gebruikten we de collages vooral als middel om gesprekken op gang te brengen over de wijk, de gewenste toekomst en persoonlijke ervaringen. Daarnaast gaven de collages zelf ook aan welke thema's, plekken of ideeën de deelnemers belangrijk vonden. We hebben de beelden echter niet formeel of systematisch geanalyseerd met een visuele analysemethode; de waarde van de collages lag vooral in het proces van maken en de gesprekken die daaruit voortkwamen.

Interviews

Naast de workshops hebben we 18 interviews gehouden met diverse stakeholders over percepties van Otrobanda, positieve en negatieve veranderingen in de buurt, sfeer, toerisme, vastgoedontwikkelingen, spanningen rondom het evenement en verwachtingen voor de toekomst. De respondenten werden geselecteerd op basis van hun diverse perspectieven op Otrobanda en het Kaya Kaya Festival, van lokale bewoners en festivalgangers tot lokale en internationale vastgoedeigenaren, overheidsfunctionarissen en organisatoren van het evenement. De gesprekken duurden 60 tot 90 minuten en boden ruimte voor persoonlijke verhalen. Enkele respondenten namen ons mee op korte wandelingen door de wijk. Het workshopmateriaal en de transcripties van de interviews zijn thematisch geanalyseerd met behulp van open codering. Alle deelnemers gaven schriftelijke toestemming voor het interview en het gebruik ervan op anonieme basis, vandaar dat in dit artikel gebruik wordt gemaakt van pseudoniemen.

Onderzoeksresultaten

Narratieven van Otrobanda

De eerste onderzoeksvraag gaat over hoe het dominante narratief van Otrobanda door de jaren heen is veranderd. Uit de interviews en workshops komt een dubbel beeld naar voren. Aan de ene kant beschrijven veel deelnemers een positieve kentering in hoe de wijk tegenwoordig wordt gezien, vaak in relatie tot het Kaya Kaya festival. Tegelijkertijd laten de gegevens duidelijk zien dat dit nieuwe beeld voortkomt uit een geschiedenis waarin Otrobanda juist lange tijd werd neergezet als een vervallen en problematische buurt.

De data bevestigen het stereotype beeld van Otrobanda als een buurt die in verval is geraakt. Volgens de geïnterviewden kwam deze negatieve reputatie voort uit een combinatie van fysieke en sociale problemen. Ondanks de status als UNESCO-Werelderfgoed waren veel monumenten en publieke ruimtes in slechte staat. "Tien jaar geleden zag Otrobanda er niet uit, allemaal ruïnes en slecht onderhouden straten" (Ben). Meer dan honderd huizen stonden leeg vanwege onverdeelde boedels. Tegelijkertijd kampte de wijk met armoede, drugsgebruik en prostitutie. "Niemand wilde in Otrobanda lopen, iedereen was bang" (Olivia). Toeristen werden actief gewaarschuwd de wijk te vermijden. "Toen ik voor een Nederlandse touroperator werkte, zei de gids altijd tegen toeristen dat ze niet naar Otrobanda moesten gaan" (Nora).

Toch blijkt er ook een ander, positiever narratief te bestaan. Verschillende (oud-)bewoners benadrukken dat Otrobanda altijd een warme, diverse gemeenschap is geweest. Ook had niet iedereen het idee dat de buurt onveilig was. "Toen ik klein was namen we de bus naar Otrobanda en liepen we door de straten naar mijn tante. Ik heb me nooit onveilig gevoeld" (Evelyn). Deze resultaten sluiten aan bij wat er uit eerder onderzoek bekend is over gestigmatiseerde buurten: Terwijl de slechte reputatie overheerst, met name onder buitenstaanders en in de media, hebben bewoners een meer genuanceerd beeld. Ze erkennen de problemen, maar ervaren ook sterke verbondenheid (Sisson, 2021).

De invloed van Kaya Kaya: voor, tijdens en na het evenement

De respondenten zijn het erover eens dat Kaya Kaya een belangrijke rol heeft gespeeld in het veranderde beeld van Otrobanda. Dit begint al voordat het evenement plaatsvindt. Voorafgaand aan elk festival worden straten gezamenlijk opgeruimd en opgeknapt, een vorm van "positive peer pressure" zoals een van de organisatoren het noemt. Hij legt uit dat het een culturele gewoonte is dat je voordat je mensen uitnodigt, eerst zorgt dat je huis netjes opgeruimd is en er goed uitziet. Dus voor het festival werden de huizen opnieuw geschilderd, en kregen de bewoners verf en stellages met hulp van sponsors en de woningcorporatie. Ook werd de evenementenlocatie met behulp van bewoners en vrijwilligers schoongemaakt. "Waar eerst afval lag... werd alles netjes opgeruimd" (Tim). Veel respon-

denten spreken over de 2022 editie van Kaya Kaya waarbij de verwaarloosde ruimtes tussen de huizen, de "Kurás", werden opgeruimd en opengesteld. Dit heeft tot meer connectie in de wijk geleid, zowel fysiek als sociaal. Daarnaast is er een vrijwillig "green team" dat zorgt voor vergroening van de wijk door het planten van inheemse bomen om meer schaduw te creëren. En doordat het festival elk jaar in andere straten van de wijk plaatsvindt, krijgt steeds een ander deel van de wijk een impuls en kunnen verschillende bewoners zelf actie ondernemen.

Tijdens Kaya Kaya komen kunst, muziek en eten samen in de straten. Nieuwe muurschilderingen en kunstwerken worden gepresenteerd. Bewoners verkopen huisgemaakte snacks en stellen hun huizen open als arthouses. Volgens een van de bewoners sluit het festival zo heel goed aan bij de bestaande cultuur van Otrobanda: "Wat Kaya Kaya goed heeft begrepen is het karakter, de historie van Otrobanda en de inclusiviteit. Rijk leefde met arm. Arme kinderen werden opgevoed door rijke mensen in de Kurá. Iedereen speelde met iedereen en het speelde zich allemaal buiten af, op straat. Daarom is Kaya Kaya ook op straat, en de straat is van iedereen" (Charlotte).

Het evenement heeft ertoe geleid dat inwoners van andere delen van Curaçao, en steeds meer toeristen, een reden hebben om Otrobanda te bezoeken. Sommigen komen voor de kunst, anderen uit nieuwsgierigheid, om binnen te kijken in de huizen die geopend zijn tijdens de art route, en om plekken te ontdekken. Tijdens één van de edities werden er bijvoorbeeld dansevenementen georganiseerd onder een viaduct, een plek die beschouwd werd als onaangenaam, om op deze manier de ruimte anders te gebruiken. "Zoveel mensen, alle soorten mensen aan het dansen, ik was echt onder de indruk" (Olivia). Deze gedeelde beleving wordt ervaren als een soort 'reclaimen' van de openbare ruimte, en het versterkt gemeenschapsgevoel.

De veranderingen reiken verder dan de festivalweek. Nieuwe sociale plekken, zoals een amfitheater, de ruimte onder het viaduct en de "Colourful Stairs", blijven het hele jaar door in gebruik. En met name de muurschilderingen zijn een blijvende (toeristische) trekker geworden. "Vroeger ging je niet zomaar naar Otrobanda. Maar nu wel. Je ziet het hele jaar door mensen lopen om de murals te

bekijken" (Jasmine). "Het is een soort toeristische attractie geworden... wandelen in Otrobanda. En dat is echt een spin-off van Kaya Kaya" (Evelyn). Ook op sociale media is de wijk nu fotogeniek en "Instagrammable", wat het veranderde narratief van een hippe en creatieve wijk verder versterkt.

Identiteitsuitingen: "Much'i Otrobanda"

De derde onderzoeksvraag gaat over hoe het evenement persoonlijke en collectieve identiteiten ondersteunt. Uit het onderzoek blijkt dat Kaya Kaya niet zozeer een nieuwe identiteit voor Otrobanda heeft gecreëerd, maar juist bestaande elementen van de wijk, zoals het straatleven, de creativiteit en de inclusieve sfeer, opnieuw zichtbaar en voelbaar heeft gemaakt. "De straat, dat is Otrobanda... alles gebeurt op straat" (Charlotte).

Doordat de wijk positiever wordt gezien, voelen bewoners meer ruimte om te laten zien dat ze trots zijn op waar ze vandaan komen. Begrippen als much'i Otrobanda (kind van Otrobanda) en Otrobandista worden weer vaker gebruikt, zowel door huidige als voormalige bewoners. "Ik ben super-trots dat ik nu uit Otrobanda kom" (André).

Daarnaast laat het onderzoek zien dat Kaya Kaya bijdraagt aan een gevoel van betrokkenheid en zelfvertrouwen onder bewoners. Door samen op te ruimen, mee te helpen bij voorbereidingen, kunst te maken of eten te verkopen, ontstaan nieuwe manieren waarop mensen zich met de wijk kunnen identificeren en laten zien wat zij bijdragen aan Otrobanda. Het festival biedt daarmee ruimte voor bewoners om hun verbondenheid met de wijk te uiten en opnieuw vorm te geven.

Gevolgen van het nieuwe narratief

Tenslotte geeft het onderzoek inzicht in de belangrijkste gevolgen van het veranderde narratief van Otrobanda. Naast hernieuwde trots op de wijk, bleek dat het nieuwe, hippe imago van Otrobanda toeristen, nieuwe bewoners en investeerders aantrekt. Volgens de geïnterviewden is Otrobanda erg populair en stijgen de huizenprijzen. Ook Nederlandse investeerders zien de gevolgen van de verbeterde reputatie van de wijk: "Als ze in Nederland alleen maar horen Otrobanda, gevaarlijke buurt, dan kan ik er niets verhuren, maar als ze horen Otrobanda, hip, hot and happening, murals, restaurant-

jes, dan krijg ik direct instroom vanuit Nederland" (Tim).

Hoewel dit in eerste instantie als positief wordt ervaren, kwamen tijdens de workshops en interviews ook zorgen naar voren, met name rondom gentrificatie. Tijdens een van de workshops werden zorgen geuit over de toenemende populariteit van de wijk. Bewoners zien dat huizen soms worden opgekocht als tweede woning en een groot gedeelte van het jaar leeg blijven staan. De meesten vinden investeringen nodig, maar vrezen stijgende prijzen en verdringing van oorspronkelijke bewoners. "Ik ben een beetje bang voor gentrificatie, dat iedereen alles opkoopt en dat mensen die hier zijn opgegroeid hier straks niet meer kunnen wonen, en dat het de hele wijk verandert en dat het straks niet meer het Otrobanda is waar mensen voor komen" (Olivia). Aan de andere kant zien de respondenten ook dat veel lokale investeerders de waarde van de lokale gemeenschap erg belangrijk vinden en daardoor juist graag een positieve bijdrage aan Otrobanda leveren.

Een andere zorg is dat als gevolg van het nieuwe dominante narratief, de sociale problemen die nog steeds bestaan in de wijk, niet meer gezien worden of geminimaliseerd worden. Er zijn nog steeds sociale problemen, met name in straten waar illegale activiteiten plaatsvinden en bewoners niet meedoen met Kaya Kaya. Soms leidt dit tot spanningen. Uit het onderzoek blijkt de wens dat Kaya Kaya ondanks de groei en commercialisering van het evenement, zich blijft richten op kwaliteit en sociale impact op de wijk.

Conclusies

Deze studie laat zien hoe een evenement als het Kaya Kaya festival kan functioneren als een krachtig placemaking-instrument. Otrobanda stond lange tijd bekend als een onveilige, vervallen buurt. Door de combinatie van kunst in de wijk, muziek, gemeenschappelijke schoonmaakacties heeft Kaya Kaya niet alleen actief bijgedragen aan de imago-omgeving van de wijk, maar ook het proces aangewakkerd waarin bewoners, bezoekers en partners samen het verhaal van hun wijk herschrijven.

Belangrijk is dat het effect van Kaya Kaya niet beperkt blijft tot het festivalweekend zelf, maar juist ontstaat door het proces vóór, tijdens en na het evenement. De gezamenlijke voorbereidingen, opruimen, schilderen, vergroenen van openbare ruimten, versterken eigenaarschap en onderlinge relaties. Tijdens het festival wordt aangesloten bij de bestaande straatcultuur en krijgen bewoners ruimte om hun identiteit en creativiteit te tonen. Blijvende elementen, zoals muurschilderingen, het amfitheater en de "Colourful Stairs", zorgen ervoor dat deze veranderingen ook na afloop zichtbaar blijven. Dit laat zien dat placemaking via evenementen niet per se grootschalige ingrepen vraagt, maar juist kan ontstaan uit kleine, herhaalde stappen en samenwerking.

Tegelijkertijd maken de resultaten duidelijk dat een nieuw, positief narratief niet automatisch alle sociale problemen oplost. De groeiende populariteit brengt risico's van gentrificatie, stijgende prijzen en commerciële druk met zich mee. Onze respondenten benadrukken dat het sociale karakter en de toegankelijkheid van Kaya Kaya behouden moeten blijven, en dat kwaliteit belangrijker is dan kwantiteit.

Daarnaast laat ons onderzoek zien dat verhalen altijd selectief zijn. Het vroegere regressieve narratief van Otrobanda vertelde een verhaal van een wijk met problemen, ongeschikt voor toeristen. Dit narratief bleek uit ons onderzoek onvolledig te zijn, en het warme inclusieve karakter van de wijk te overschaduwen. Het huidige progressieve narratief van Otrobanda benadrukt kunst, creativiteit en "hipheid", maar kan hiermee bestaande sociale problemen en ongelijkheden minimaliseren.

Door deze narratieve lens draagt dit onderzoek bij aan de kennis over hoe evenementen als placemaking-instrument kunnen werken. Het benadrukt dat succes niet alleen zit in het aantrekken van bezoekers voor het evenement, maar vooral in het betrekken van bewoners, het creëren van blijvende fysieke en sociale verbindingen en het ondersteunen van lokale verhalen en identiteiten. Onze bevindingen laten zien dat het Kaya Kaya festival in Otrobanda effectief was omdat het aansloot bij al aanwezige sociale en culturele dynamieken. Dat betekent echter niet dat evenementen alleen in zulke contexten kunnen werken; identiteit is geen

vaststaand gegeven en kan zich ook ontwikkelen binnen langere placemakingtrajecten. Dit vraagt om voorzichtigheid bij het generaliseren van deze case naar andere situaties. Het vraagt ook om intentioneel ontwerp en alertheid op neveneffecten zoals gentrificatie. In de praktijk betekent dit dat organisatoren en beleidsmakers bewust moeten blijven volgen hoe het evenement verschillende groepen raakt, en bewoners actief moeten blijven betrekken bij keuzes rondom de ontwikkeling van de wijk.

Inmiddels wil Kaya Kaya zich ontwikkelen naar een organisatie die meer doet dan het organiseren van een straatfestival. Ze willen zich positioneren als een 'movement' die het gehele jaar door regelmatig diverse activiteiten organiseert in en met de wijk. Zo is Stichting Kaya Kaya opgericht en wordt actief gewerkt aan het bieden van een platform voor kunst en cultuur.

Voor andere steden en organisatoren biedt dit een belangrijk inzicht: wie een evenement wil gebruiken als instrument voor sociale of ruimtelijke transformatie, moet niet alleen het festival, maar ook het proces eromheen ontwerpen, onderzoeken, analyseren, evalueren en waar nodig bijsturen. Zo kan een evenement op een zorgvuldige manier bijdragen aan het versterken van lokale identiteit, betrokkenheid en gemeenschapszin.

Note

De resultaten van dit onderzoek zijn eerder gepubliceerd in *Annals of Leisure Research* (zie Simons et al., 2025).

Referenties

- Barron, A. (2023). Collage as method. *Methods for Change*, 2, 1-10. University of Manchester.
- McGillivray, D., Walters, T., & Guillard, S. (2023). Place-based community events and resistance to territorial stigmatisation. *International Journal of Event and Festival Management*, 15(1), 7-23.
- Simons, I., Regales, C., & Heyligar, N. (2025). Leisure events as catalysts for narrative change: the case of Kaya Kaya festival, Curaçao. *Annals of Leisure Research*, 1-22.
- Sisson, A. (2021), "Territory and territorial stigmatisation: on the production, consequences and contestation of spatial disrepute", *Progress in Human Geography*, Vol. 45 No. 4, pp. 659-682.

Contactgegevens auteurs

Ilja Simons, PhD, Academy for Leisure and Events, Breda University of Applied Sciences, the Netherlands, Simons.I@buas.nl

Corina Regales, MSc, University of Curaçao Dr Moises da Costa Gomez, Curaçao